

Budai Sófár

A B. Zs. H. Budai Körzetének Havi Lapja * 2024. október * 5785. Tisri * XXV. évfolyam 7. szám

Fogadalom előtt, fogadalom után

Dr. Verő Tamás:
Fogadalom előtt, fogadalom után
1. oldal

Imaidők és Jahrzeitok
2. oldal

Háztáji Hírek
3. oldal

Tordai Péter:
Szerencsét és szeretetet
azújesztendőre!
3-4. oldal

100 éve született Leon Uris
4. oldal

Dr. Nógrádi Gergely:
Pici, törékeny
madarunk elröppent...
5-6. oldal

Őri Ádám:
Pikler Emmi, a csecsemők
egészséges fejlődésének...
6-7. oldal

Fodor Marcsi:
A legsikeresebb magyar író...
8-9. oldal

Porosz Péter:
Egyenlőtlenségek,
egyenlenségek... gaztettek
10-11. oldal

Forbát Dia:
Babar
11. oldal

**A Micve Klub októberi
programja**
12. oldal

Visszatekintve az 5784-es zsinagógai évre, megvizsgáljuk emlékezőtehetségünket, és megpróbáljuk feleleveníteni a tavalyi ros hasanat, az akkori újévi fogadkozásainkat, és ha ez sikerül, tovább megyünk, és számba vesszük a sikeresen teljesített fogadkozásainkat, fogadalmainkat. Felelevenítjük, hogy kik ültek mellettünk az elmúlt ünnepekkor, kikkel osztottuk meg érzéseinket, érzelmeinket, gondunkat, bajunkat. Kik voltak azok, akikre számíthattunk és akikben csalódtunk. Gyűlnek a gondolatfoszlányok, és ezek a kis puzzle darabok kezdenek összeállni. Sikeres volt-e az elmúlt év? A sófár hangja most lelkiismeretünk vizsgálatára szólít mindnyájunkat! Mások-e az ideai fogadalmaink és kéréseink, vagy meg egyeznek a múlt éviakkal - mert vagy nem valósultak meg, vagy nem tökéletesen jöttek létre - esetleg teljesen újak az ideai vágyaink?

Dr. Verő Tamás

Bizalom és bizakodás. *Kol nidré*, a fogadalmak alóli mentességet kérő ima. *Jom kipur* beköszöntésének estéjén, az egyre emelkedettebb, egyre hangosabban mondott imák, lelkünk legmélyéhez kell, hogy eljussanak. Ahol ott vagyunk mi és az Örökkévaló és ilyenkor az életünk minden mozanata mérlegelésre kerül. Csüggedésnek helye nincs, önvizsgálatot kell végeznünk, fogadalmat teszünk, és utána jöhet egy év, amely szebb és jobb lesz, mint az előző. 5785. Mindig eszünkbe jut az elmúlt év, bár nem mindig kívánjuk ezt, mert olykor jobb lenne nulláról kezdeni, nem cipelni a múltat magunkkal, de a régi énünk nélkül nem lehet előre lépni! Csak azt lehet csinálni, hogy az eddig életünkkel együtt tovább haladva megnézzük, hogy hogyan tovább jobban és szebben, kevesebb döccenővel és hibával!

Nekünk is tenni kell, mert csak akkor segít a Mindenható rajtunk, ha mi is véghez visszük a jó cselekedeteket. Istenben való

feltétel nélküli hitre és istenfélelemre van szükség, hogy ebbe belekapaszkodva megakadályozzuk a bűnös gondolatok győzelmét.

Tavalyi őszi nagyünnepi sorozatunk végén, október 7-én, *szimhát tóra* ünnepén szörnyűség érte népünket, és azóta is nap nap után a fájdalmas seb nem gyógyul, és ez az egész izraeli generáció minden egyes tagját érinti. Egy népként a mi szívünk is sajog, és csak akkor szerezhetünk gyógyulást magunkra és rájuk, ha megnézzük, mi mit tudunk tenni magunkért, értük. Az Örökkévaló tudtával és e közösség belegegyezésével, az égi és földi törvényszék előtt megengedjük, hogy a vétezők velünk imádkozzanak. Befogadunk mindenkit az imánk elmondásával, de tudjuk-e őszintén mondani, és ami fontosabb, őszintén végrehajtani? Mindazokat a fogadalmakat, eltiltásokat, esküket, ígéreteket, átok alá helyezéseket, vezekléseket és kijelentéseket, melyeket megfogadtunk, melyekre megesküdöttünk és melyekre elköteleztük magunkat, melyeket megtiltottunk magunknak ettől a *Jom Kipur*tól a következőig, mely javunkra válik, mindezeket megbántuk már! Minden bűn legyen feloldott, érvénytelen, nem kötelező és semmis, teljesen érvényét veszített, hatály és kötelezettség nélküli!

Erről szól az új év, ros hasana, a tíz bűnbánó nap, és *jom kipur*, az engesztelés napja. Mi most nem egy pillanatra gondolunk, nem egy ünnepnapra, ünnepi sorozatra tekintünk, hanem egy teljes évre. Elszámolunk a Világ Alkotójával, üzletelünk, kérünk, alkudozunk, a következő 365 napra tekintve. Ezért fontos meghúzni a határokat. Fogadalom előtt, fogadalom után. Lezárunk valamit (5784) és elkezdünk valami újat (5785), amelyben reméljük, minden megadatik számunkra. Ránk van bízva, hogy hogyan tovább! Bennünk kell felébredjen az elmúlt évszázadok zsidóságának, és a mi zsidó életünk menete.

Ehhez kívánok sok erőt, és főleg kitartást, hogy legyen bennünk meg az őszinte fogadalomhoz vezető út, és maga a fogadalom, és a teljesítéséhez kívánatos kitar-
tás. Am Izráél háj! L'Shana Tovah tikatevu!

*Dr. Verő Tamás
főrabbi*

☆ Imaidők ☆

2024. év októberi imarendje - 5785. Tisri

Október	02. 17.30	szerda	EREV ROS HASANA (gyertyagyújtás: 18.02) SANA TOVA UMETUKA	29.
	03. 09.00	csütörtök	ROS HASANA ELSŐ NAPJA 5785	Tisri 01.
	03. 18.30	csütörtök	EREV ROS HASANA MÁSODIK NAPJA	01.
	04. 10.00	péntek	ROS HASANA MÁSODIK NAPJA	02.
	04. 18.30	péntek	Kabalat sabbat, szombat fogadása, kiddus (gyertyagyújtás: 17.58)	02.
	05. 10.00	szombat	Ünnepi ima - HÁZINU (Hávdálal: 19.00)	03.
	06.	vasárnap	Gedáljá böjtje (05.14-18.44)	04.
	07. 07.01	hétfő	Sahrit - Reggeli ima	05.
	10. 07.03	csütörtök	Sahrit - Reggeli ima	08.
	11. 18.30	péntek	EREV JOM KIPUR - BÖJT KEZDETE 17.45 (gyertyagyújtás: 17.45)	09.
	12. 08.00	szombat	JOM KIPUR - BÖJT VÉGE 18.46. (Hávdálal: 18.46)	10.
	14. 07.01	hétfő	Sahrit - Reggeli ima	12.
	16. 18.30	szerda	EREV SZUKOT (gyertyagyújtás: 17.35)	14.
	17. 10.03	csütörtök	SZUKOT ELSŐ NAPJA - sahit - reggeli ima	15.
	17. 18.30	csütörtök	EREV SZUKOT MASODIK NAPJA (gyertyagyújtás: 18.37)	15.
	18. 10.00	péntek	SZUKOT MÁSODIK NAPJA	16.
	18. 18.30	péntek	Kabalat sabbat, szombat fogadása, kiddus (gyertyagyújtás: 17.32)	16.
	19. 10.00	szombat	SZUKOT (Hávdálal: 18.34)	17.
	21. 07.01	hétfő	Sahrit - Reggeli ima	19.
	23. 07.01	szerda	HOSANA RABA (fűzfa ágak levelei leütögetése)	21.
	23. 18.30	szerda	EREV SMINI ACERET és ünnepi ima (Hávdálal: 18.25) MAZKIR	22.
	24. 18.30	csütörtök	EREV SZIMHÁT TORÁ - KÖRMENET, cukor és csokoládé osztogatás	22.
	25. 10.00	péntek	SZIMHÁT TORÁ - KÖRMENET, cukor és csokoládé osztogatás	23.
	25. 18.30	péntek	Kabalat sabbat, szombat fogadása, kiddus (gyertyagyújtás: 17.19)	23.
	26. 10.00	szombat	Ünnepi ima - BERESIT (Hávdálal: 18.22)	24.
	28. 07.01	hétfő	Sahrit - Reggeli ima	26.
	31. 07.03	csütörtök	Sahrit - Reggeli ima	29.
November	01. 18.00	péntek	Kabalat sabbat, szombat fogadása, kiddus (gyertyagyújtás: 16.08)	30.

Jahrzeitok

A Jahrzeit-Táblán szereplő elhunytak nevei az 5785. év Tisri (október) havában

Bencze Miklós (Arje Ben Jehuda)	Október 11.	Landau Lászlóné	Október 06.
Berkes Lajosné	Október 09.	László István	Október 23.
Böhm Miklós	Október 03.	Lilcsi	Október 28.
Dr. Medgyesi Iván	Október 31.	Manyó	Október 28.
Ehrlich Dezsőné	Október 01.	Medgyesi Pálné	Október 07.
Fazekas Katalin	Október 01.	Reichmann Árminné	Október 03.
Földes Gyula	Október 21.	Schlanger Adolfné	Október 20.
Gráner Sándor	Október 30.	Schlanger József	Október 08.
Gráner Sándorné	Október 28.	Székely Pálné	Október 28.
Halász Andorné	Október 16.	Vajna Jenő	Október 03.
Kertész Ferenc	Október 25.	Vincze István	Október 14.
Kövesi László	Október 03.	Zeif Anita	Október 27.

Templomjegy árusítás az őszi ünnepekre

Kedves Hittestvéreink! Az elmúlt évi zsinagógai helyek megválthatók, a meg nem váltott helyeket szabadon értékesítjük. Árusítás: hétfőn 7-12 óra és péntek 17-18.30 óra között. Mindenkit szeretettel várunk!

☆☆☆

Erev Ros Hasana a Városmajori Szabadtéri Színpadon

Időpont: 2024. október 2-án 18.00 órakor.

A regisztrációról bővebben a www.frankel.hu honlapon olvashatnak.

☆☆☆

Hitközségi kultuszjárdék!

Tisztelettel kérjük hittestvéreinket, hogy akik még nem fizették be a 2024. évre szóló kultuszjárdékukat, fizessék be (iroda, átutalás, csekk). Köszönjük szépen!

☆☆☆

2024. augusztus 31-én, sábeszkor (5784. áv hó 27-én) *Singer Péter* és *Singer-Jäger Eszter*; második gyermekének - imádott lányuknak, *Majának* - héber nevének adására, ünnepélyes keretek közötti kihirdetésére került sor a *Frankel Leó* úti zsinagógában. Az *Éli* különlegesen szép névvel a nagypapájára, *Lacira* emlékezünk, és soha

Háztáji Hírek

nem feledjük. A család, a barátok jelenlétében ünnepeltük a neves eseményt, és kívánjuk, hogy Éli legyen egészséges, és éljen szép életet. *Mazl tov, ad 120!*

☆☆☆

2024. augusztus 24-én, szombaton (5784. áv hó 20-án) a *Révész* és a *Vámos* család a *Frankel Leó* úti zsinagógában gyűlt össze, hogy az istentisztelet alatt, a *lejnolás* (tóra olvasás) végén meghallgassa a *háftára* felolvasását, *Joel* közreműködésével. Az ifjú

a *bár micvójára* alaposan felkészülve, tökéletesen olvasta fel a szövegeket, az áldásokat. A fiatal ember felnőtté avatásában *Nógrádi Gergely*, a zsinagóga főkántora, és *Dr. Veró Tamás* főrabbi működött közre. Az ünnepség teljességét *Vámos Tamás* elmaradt *bár micvá* avatásának pótlása tette még különlegesebbé. Az esemény résztvevői megdobálták cukorkával a felnőtté avatottakat. Az ima befejezése után bőséges *kid-dus* vette kezdetét az emeleti klubhelyiségben. Kívánunk szép és boldog életet az ifjaknak! *Mazl tov!*

☆☆☆

A Nyitott Barátkör programjai

Október 16-án szerdán, egész napos kirándulást szervezünk idegenvezetéssel, bérelt busszal *Kaposvárra* és a szennai skanzenbe. Ebéd *Kaposváron*. Jelentkezni a baratikor2017@gmail.com email címen kell.

November 16-án szombaton este a *Micve* klubban zenés beszélgetés lesz *Fellegi Balázs* operanékesessel. A zongoránál *Neumark Zoltán*. Jelentkezni a baratikor2017@gmail.com email címen kell. Mindenkit szeretettel várunk!

Heksch Éva és Imre
+36 70 615 6596

Szerencsét és szeretetet az újesztendőre!

Akik e sorokat olvassák, azok bizonyosan bajnokok lettek az 5784-es zsinagógai évben. Hogy miben? Hát túlélésben, kérem szépen. Mert, bizony, az életben a sokféle megmérettetés - pénzhajszja, hatalomhajszja, partnerhajszja, dicsőséghajszja - közül a legfontosabb „sportág” kétségkívül a túlélési versengés. Márpedig, mi mind, akik együtt készülünk *Ros Hásónóra*, ezen a versenyen, nyilvánvalóan, idén is remekül szerepeltünk. (Egyébként egy amolyan túlélési versenyben, azt hiszem, *Magyarország* mindenképpen dobogós lenne - rögtön *Izrael* után.)

Mondhatjuk persze, hogy szerencsénk volt. Én azonban mindig kételkedem, amikor valaki a szerencsére fogja a szerencsét. A szerencse többnyire azokat találja meg, akik szinte semmit sem bíznak a szerencsére.

A *Frankel* csapata például semmit sem bízott a szerencsére az elmúlt esztendőben. Hagyományt csinált *Erev Ros Hásónó* szabadtéri köszöntéséből, amelyen immáron rendszeresen ezerkétszáz ember imádkozik együtt a *Városmajorban* - legutóbb például *David Pressman* úrral, az *Egyesült Államok* magyarországi nagykövetével. Akadt per-

sze nyáron is szabadtéri imádkozás: a *Marczibányi* téren évek óta százan fogadjuk a szombatot. Emellett kirándultunk *Vácra*, a *Naplás-tóhoz*, a *Kiscelli Múzeumba*, *Nagyváradra*, a *Zsidó Múzeumba*, a *Kazinczy* ut-

cai *mikvébe*, a *Teleki téri* imaházba, *Szödliget*re, valamint látogatást tettünk a *Rabbi-képzőben* és a belvárosi zsidó emlékeknél, mégpedig felkészült vezetővel.

Januárban *dr. Nógrádi Gergely* főkántor *Madách*-díjas lett, májusban pedig *dr. Veró Tamás* főrabbi és *dr. Nógrádi Gergely* főkántor *Mensch*-díjat kapott. Elismerték a *Frankel Zsinagóga* közösségét is: decemberben *Hanukatalizátor*-díjban részesültünk, mely egyben köszönetnyilvánítás volt azok felé, akik az őszi izraeli események nyomán nyújtott segítő tevékenységükkel kiemelkedtek, példát mutattak.

Nem maradhattak el persze zsinagógánkban a *bármicvók*, a *bátmicvák*, az esküvők, a névadások és a *briszek*, miközben töretlen népszerűség övezte a gyermekszombatfogadásainkat, a *BBYO*-programokat, a táboroztatást. Klubéletünket ugyan csak változatos programok színesítették, többek között dokumentumfilm vetítés, közös mozi- és színházlátogatások, koncertek, konferenciák.

Lassacsán elbúcsúzunk hát 5784-től, hasonlóképp tartalmas esztendőre készülve. Mindeközben picit talán szomorkásak is vagyunk a rohanó idő feltartóztatathat-

lansága miatt.

Most azonban örülünk, hogy újabb évet köszönhetünk együtt, szerető családkörében, a Frankel közösség tagjaként, egy olyan országban, ahol nehezek ugyan a mindennapok, de nincs háború, ahol sok a napi küzdelem, de van kenyér és tej. S

persze gondoljunk ilyenkor azokra is, akik testi valójukban már nem lehetnek jelen, mégis itt vannak közöttünk, s lelküket lelkünkkel összefonva segítenek bennünket élni az 5785. zsinagógai esztendőben is.

Kívánom közösségünk minden kedves tagjának, hogy sugározza feléjük az újesz-

tendő mindazt, amit esetleg hiányolnak az életükből (ha a szerencsét, hát a szerencsét), s biztosítsa számukra azt, amire egész életünkben vágyunk: a szeretetet!

Sáná Tová Umetuká!

Tordai Péter
elnök

100 éve született Leon Uris, amerikai író, az Exodus szerzője

1924. augusztus 3-án született a Maryland állambeli Baltimore-ban, és 79 éves korában, 2003. június 21-ben halt meg a New York államban lévő Shelter Island-en. Leon Uris amerikai író, olyan bestsellerek szerzője, mint a *Mila 18* és a zsidó államalapítást elbeszélő, filmen is sikert aratott *Exodus*. A Paul Newman főszereplésével készült filmet több Oscar-díjra jelölték, a főcímdal el is nyerte a szobrocskát.

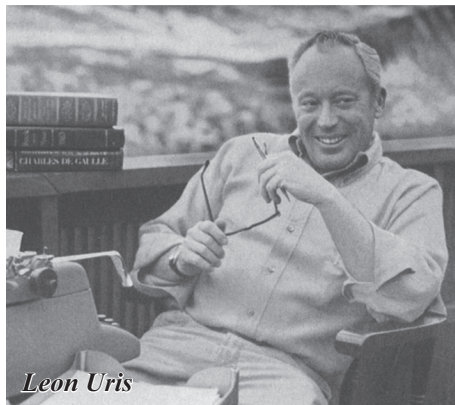
Lengyel zsidó apja a cári Oroszországban nőtt fel, majd az első világháború után egy évet Palesztinában töltött, mielőtt kivándorolt volna Amerikába; anyja első generációs orosz-amerikai volt. Irodalmi tehetsége korán megmutatkozott, a legenda szerint hatévesen már egy kis darabot írt kutyája haláláról. Az iskolában nem tanult jól, angoltól háromszor is megbukott, az érettségijét el sem jutott.

Miután Japán 1941 decemberében megtámadta Pearl Harbort és az Egyesült Államok hadba lépett, a tizenhét éves Uris jelentkezett a seregbe, a tengerészgyalogság rádiósaként részt vett a rendkívül véres Guadalcanali, majd tarawai csatában. 1944-ben asztmája és maláriája miatt hazaküldték, és amíg ő lábadozott, egysége szinte teljesen megsemmisült a saipani csatában.

Leszerelése után újságoknak és az *Esquire* magazinnak írt cikkeket, szabadidejében a *Meghalsz, tengerész!* című első regényén dolgozott. Az eredetileg 2200 oldalas művet a kiadó alaposan meghúzatta vele, de az eredménnyel annyira elégedett volt, hogy a vevőknek pénzvisszafizetési garanciát kínált. Ezzel nagyon kevesen éltek, a tengerészgyalogság kitarását, merészségét ecsetelő mű egy évet töltött a bestsellerlistán. Uris forgatókönyve alapján film is készült belőle, amely a kritikusok tetszését ugyan nem nyerte el, de tudatuk rá a nézők.

Uris 1956-ban, a szuezi háború idején haditudósítóként Izraelbe utazott. Itt szerzett tapasztalataiból született majd nem egyéves kutatómunka után legnépszerűbb

regénye, az 1958-ban megjelent *Exodus*, az európai zsidók új honfoglalásának története. A latin szó jelentése kivonulás - Mózes második könyvét nevezik így, amely azt beszéli el, hogyan vonult ki a zsidóság az egyiptomi szolgaságból az ígéret földjére. Uris könyve viszont azt meséli el, hogy a zsidók két évezredes vándorlás után hogyan tértek vissza a holokauszt után őseik földjére.

Leon Uris

Az eseményeket az író egy ír katolikus szemével látatja, aki örömmel nézi az angol gyarmattartók vereségét, ahogy a *Brit Birodalom* hiába próbálja visszatartani a Palesztinába özönlő zsidó menekülteket. A Szentföldre érkezőket ellenséges arab lakosság fogadja, és arra is rá kell döbenniük, hogy az egységes zsidóságról alkotott képük csupán ábránd. A regényben, amely Uris szándékai szerint a zsidókat nem áldozatként, hanem harcosként mutatja be, patikamérlegesen adagolva minden megvan, ami a sikerhez kell: szerelem és gyűlölet, boszszú és félelem, jószág és gonoszság.

A könyv világsiker lett, de csak a nyugati féltekén, a szocialista országokban évtizedekig tilalmi listán volt, a *Szovjetunióban* csak szamizdatként terjeszthették. Az *Exodust* több tucat nyelvre fordították le, 1960-ban filmet is forgattak belőle Paul Newmannel a főszerepben. Utóbbit több Oscar-díjra is jelölték, és főcímdala el is nyerte a szobrocskát, *Édith Piaf* is műsorára tűzte; a *Broadway*n bemutatott musical-

változat viszont megbukott. A regényre az a per szintén felhívta a figyelmet, amelyet rágalmazás miatt a könyvben háborús bűnösnek beállított Wladyslaw Dering indított a szerző ellen.

Uris számos forgatókönyvet írt, 1957-ben ő készítette John Sturges *Újra szól a hatlövétű* című westernjének forgatókönyvét (a főszerepet Kirk Douglas és Burt Lancaster játszotta). Az ő művei viszont másokat sarkalltak forgatókönyvírásra: kém-történetét, a *Topázt Alfred Hitchcock* filmesítette meg a hatvanas években.

A szerző talán a varsói gettólázádat elbeszélő, 1961-ben megjelent *Mila 18-ra* volt a legbüszkébb. Az anyaggyűjtéshez beutazta Kelet-Európát, és interjúkat készített a holokauszt, a gettófelkelés túlélőivel. Irodalomtörténeti érdekesség, hogy az akkor még ismeretlen Joseph Heller éppen Uris rendkívül sikeres műve miatt kényszerült arra, hogy megváltoztassa könyvének címét, így lett *A 18-as* csapdája helyett *A 22-es csapdája*.

Nagy sikert aratott a *Szentháromság* című történelmi regénye is, amelyben az 1916-ban a brit uralom ellen kitört írországi húsvéti felkelés előzményeit, három ír család, katolikusok és protestánsok egymásba fonódó történetét írta meg. A kutatómunkát néhány hónappal az *Észak-Írországból* több évtizedes polgárháborús állapotokhoz vezető „véres vasárnap” után kezdte el, szó szerint fegyverdörgés közepette, belfasti szállodáját ki is ürítették, mert a közelben autóbombát találtak. Legszemélyesebb alkotásában, az 1988-ban megjelent *Mitlaszorosban* családjának történetét dolgozta fel.

Ötvenéves írói pályafutása során, 1953 és 2003 között 17 könyvet írt, ezeket szinte kivétel nélkül valós történelmi események ihlették, hősei hús-vér szereplők, akik személyes sorsukkal dokumentálják az adott korszakot, helyet és helyzetet. Leon Uris 2003. június 19-én, 79 éves korában hunyt el New Yorkhoz közeli otthonában.

Forrás: mazzihisz.hu

Pici, törékeny madarunk elröppent... Hrotkó Larisszára emlékezünk

Lara búcsújának másnapján a nekrológírás nyomozó szíriát nyögöm. Életrajzi adatokat, évtizedek szakmai és magánéleti sikereit kellene sorolnom, végigbuktácsolni a száraz információsoron, amit a műfaj megkövetel. A lexikális adatokra ott van az internet. Egyetlen fájdalmas kérdés feszíti lelkem: mi lesz velünk Nélküled, Te fényes csillagóriás, Te emberjegenye?

Pici, törékeny madarunk elröppent, s maradt utána a megfagyott csend, a halott hallgatás. Látom elvesztem bolyongani a Frankel család árváit a könnyező falak között: elment, messze szállt, aki a legtöbbet tudta a zsinagógánkról, a múltunkról... rólunk.

Tíz éve, 2014. december 31-én érkezett az első levele. „Csak néztem a bulit a Branderburger Tornán, és éppen veled akartam megosztani az újságot. BÚÉK!” Attól fogva rendszeresen írt. Egy évtizeden át. Kántorművészetről, vallásról, hitről. Életről. Igazából ő volt az én zsidó egyetemem. Sokunké. Boldog lehet, aki Larisszánál, Larisszából „szerzett diplomát”.

Furcsa, rideg-bezárkózós időköt élünk. Alighanem a posztjainkból, a kommentjeinkből, az üzeneteinkből tudható meg rólunk a legtöbb.

Volt, hogy Lara csak úgy bejelentkezett: „Drága Barátom, remélem, ma nagyon szép napod volt, legyen az este is kellemes!” (2015. február 7.)

Volt, hogy a konyhájából jelentett: „A pörköltnek fantasztikus sikere volt, a menyem is azt mondta, hogy klassz, a fiam pedig azt, hogy régen evett ilyen jót!” (2015. március 1.)

Volt, hogy tanított: „Eszembe jutott, hogy az áldozatok húsát nem égették, csak a zsírt és a belsősegeket. Így az áldozati húst a trumát - a kohenok és a családtagjaik fogyasztották el, beleértve a leányokat, férjhez menésig.” (2016. március 19.)

Néha egy szót sem értettem abból, amit írt, csak faltam a sorait: „Lotmant akarom olvasni, a szemiotikába ásom bele magam, valójában csak ez érdekel: a szemiotika és a kommunikáció - mármint a jelkomplexum, a szemiotikai tér, vagyis a közvetítés. Nem maga az olvasmány, hanem annak a rendszere: a fejből a betűig.” (2022. augusztus 1.)

Magáról ritkán írt, ám ha mégis, azzal többnyire a szívembe markolt, mert rendkívül súlyos társadalomkritika rejtett a szavai mögött: „Gergő, már nincs bennem se keserűség, se semmi. Hogy ne legyek cinikus,

még mélyebbre ásom magam a tudományba, és még jobban eltávolodom a való világtól. Én már megtehetem.” (2022. augusztus 22.)

Látszólagos távolságtartása ellenére persze határozott véleménnyel volt a politikáról, a közéletéről. Néha azt írta: „Reszketek a dühtől!” Mert a mindig elegáns, finom modorú, halk szavú Larában ott rejtőzött a szenvedélyes, többnyire joggal haragvó, a világot gyógyítani, vagy legalábbis jobbítani vágyó asszony. „Megyek, hallgatók egy kis Chopint, tisztaságra vágyom!”

Kottákat hozatott nekem Oroszországból az unokájával.

Ha begyulladt a szemem, cseppet ajánlott. Őszi melankóliájában a Boris Godunovot hallgattuk, együtt. Szelleme germán precizitással szárnyalt (ő, azok a német felmenők!), lelkében azonban orosz maradt (Szentpétervárott született és diplomázott), hiába élt már sok évtizede Magyarországon.

Ő volt a mi két lábon járó Luahunk. Újhold? Jorcájt? Ilyen-olyan imabetoldások? Szokások, hagyományok? Tudományos magyarázatok? Hetiszakaszok?

Kérdéseket Larisszát!

Ha kellett, régi vilniusi anyagokból idézett a nagy kántorokról, Sirotaról és Levenstein-Strasunskiról. Diaszpórai irodalom? A zsidó identitás antropológiája? Zavarba ejtően otthonosan mozgott a társadalomtudományok, a nyelvtudományok és a filozófia területén. A Me Too-mozgalom még a kanyarban sem volt, ő már, mondhatni, rutinszerűen kelt ki a női áldozatiság és a világot gyakorta leuraló férfihegemónia ellen (különös tekintettel a vallásgyakorlásra). Nyilván nem véletlen, hogy doktorandaként a zsidó nők pesti letelepedésének kutatásába kezdett, legkedveltebb konferenciátémája pedig - a különféle nyelvfilozófiai előadások mellett - a feminista kultúrákutatás volt.

Tudományos felkészültségénél is megéjtőbb volt Larában az Ember. Évente egyetlen Sabesz volt csupán, amikor hiányzott a zsinagógából: ősszel, nagyünnep előtt, kontrollra ment, hogy megbizonyosodhasson róla, nem tért vissza testébe az évekkel korábban legyőzött szörnyű betegség.

Te, aki valaha is ellátogattál a zsinagógánkba, tudd, hogy aki barátságosan megszólított, aki rögvést a szárnyai alá vett, aki magyarázataival kísérte, amit látsz, nos, ő

Hrotkó Larissza volt! Hrotkó Larissza volt, aki apáca barátnőit, más vallású ismerőseit hozta el a Frankelbe ünnepekre. Hrotkó Larissza volt, aki a betegeinket látogatta otthon és kórházban, s aki - akárcsak más hitetvéreinket - a Doff házaspárt is elkísérte a sírig. Pedig, tudható, a beteglátogatásokba egy kicsit ő is belehalt. Doff Zsuzsika temetésén én kényszerültem felolvasni a gyászbeszédét, mert nem volt ereje a kóporsó mellé állni. Milyen rendíthetetlen erejű óriásnak mutatkozott a mi Laránk, és milyen finom lelkű, törékeny, sebezhető angyal volt valójában! S ő, aki oly sokakat támogatott betegségben-szenvedésben, nem engedte, hogy utolsó napjaiban személynél esztelenül osztozzunk a kínjaiban. Irtózott a gondolatától, hogy elesettnek látjuk, s hogy esetleg terhet jelent számunkra.

Emlékezzünk arra a Larára, aki könyvtárba járt, meg koncertekre! S aki tanulmányokat írt. Aki örökösen dolgozott valamin. A kicsi lakásában. Amelynek a teraszán tornázott és „gyalogolt”, amikor a világ a Covid szorításában fuldoklott. Vagy a könyvtárban gyűjtött anyagot a cikkeihez. Miközben rettegett, hogy lakatot tesznek a számára oly fontos intézmény ajtajára. „A könyvtárban szörnyű hideg van. Aggódunk, hogy bezárják. Mi lesz velünk akkor? Ez számomra a halált jelentené. Ma majdnem megfagytam. Bezzeg az üzletekben jó meleg van. Hát, így rendeződnek ma az értékek...” (2022. október 24.)

Emlékezzünk arra a Larára, aki egy csésze jó teától (Ceylon Golden, Assami vagy Green Jasmin a Demmerstől), vagy néhány darab Mozartkugeltől a legvidámabb emberré lett a Földön. Mert a legkisebb öröm is boldoggá tette. Hát még a nagy örömök! Látni a szeretteit boldogulni! Vagy vonatra szállni, hogy Európa másik felére utazzon egy konferenciára, előadni.

Chopinért és Rachmaninovért rajongott. Obrazcovát és Hovorosztovszkijt hallgatta (és gyászolta). Thomas Mannt unta (bár a Halál Velencébe mindig is a kedvencei közé sorolta). A nagy német író bátyját, Heinrich Mannt jobban szerette. De még inkább Llosát és Umberto Ecót. El Grecótól meg szinte beteg lett. „Szabályosan belázasodom a szép dolgoktól...” Mesélte, fiatalabb korában egyenesen rosszul lett egy-egy festmény, regény, vagy zenei mű felkavaró élményétől. Múlt télen egy megrendítő filmtől járkált alvajáróként két napig, saját bevallása szerint még a fáknak is nekiment. Pár hónapja egy jiddis dal-

kötetről írt lelkesülten: „*Bocsi, Geri, de valakinek el kell ezt mondanom, megfulladok az érzésektől! Goldfaden 1903-ban adta ki a jiddis dalkötetét. Dos Judele, ez a címe. Egészen felkavaró! Sírni lehet a meghatótságtól! Hát ez van, barátom!*” (2023. január 29.)

Másfél éve, február 10-én írt először a romló egészségéről. „*Szia, Geri barátom! Se ma, se holnap nem leszek a zsiniben; visszaestem, katasztrófa az állapotom...*” Ettől fogva nem volt megállás. Tavaly júliusban szürkehályogműtéten esett át (miközben a posztmodernitás indivizualizációjáról és a vallási kötelék egzisztenciális szükségletéről értekezett), de hónapokig nem tudott igazán rendbe jönni. Ősszel köhögött, s a hangulata is csapnivaló volt: az

október 7-i terrorista mészárlás megtörte lelkileg (közel egy éven át adott napi tudósításokat közösségi oldalán az izraeli helyzetről), idén januárban-februárban pedig akadt, hogy már lábra sem tudott állni, miközben tovább kínlódott a szemével. Márciusban megtartotta az előadását a frankeles imakörnek, s csak kevesen tudtuk, hogy reszket a fájdalomtól. Egy májusi éjjelen begyulladtak a visszerei, s miközben szörnyen erős gyógyszereinek ádáz mellékhatásaival küzdött, annyira bedagadt a lábfeje, hogy csak egy lyukas cipőben volt képes eljönni a templomba. De jött, ott volt velünk. „*Még jó, hogy segít a család. És hogy ti is vagytok. A Frankel.*”

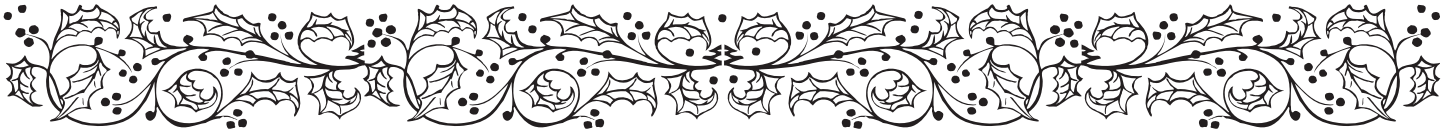
Larissa nyolcvan éves lett volna jövő-

re. Közeli családtagjai, fia, menyé, unokái gyászolják. Állandó kísérőjük, állandó társuk marad, ha el is búcsúzott ettől a világtól. Ők anyaként, nagymamaként hordják magukban-magukkal eltávozott szeretteiket.

De sírunk mi is, frankelesek. Mi ugyan- is a testvérünket veszítettük el.

Laránk! Amíg leszünk, Te is leszel! Kérünk, hogy ott, ahol vagy, öleld meg helyettünk is a frankeleseket, és ne felejts el szólni nekik: szeptember utolsó szombatján nem egy, hanem két hetiszakaszt olvassunk a Tórából! Hisz tudod: Nélküled odaát sincs élet.

Dr. Nógrádi Gergely,
a Frankel Zsinagóga főkántora

Pikler Emmi, a csecsemők egészséges fejlődésének zsidó őrangyala

Mi is az a Pikler-szemlélet és tulajdonképpen ki is volt a szemlélet névadója, Pikler Emmi, akinek a nevét ma intézet, társaság, díj és bölcsőde is őrzi? Hogy ezekre a kérdésekre választ kapjunk, végigolvastuk a Magyarországi Pikler-Lóczy Társaság 2020-ban megjelent Interjúk Pikler Emmi-című könyvét.

Pikler Emmi 122 évvel ezelőtt, 1902-ben született Bécsben, Emilie Madeline Reich néven. Emmi hatéves korában költözött Budapestre a szüleivel. Osztrák anyját, aki óvónőként dolgozott, már igen fiatalon, 1914-ben elvesztette. Annak ellenére, hogy kiskorától Budapesten élt és tizenkét éves korától főként magyar apja nevelte, a német maradt az anyanyelve. Magyarul folyékonyan beszélt, de akcentusa és szokatlan mondatfűzése haláláig megmaradt. A gimnázium után Bécsbe ment egyetemre, ahol gyermekorvosként végzett. Ebben az időben ismerte meg Pikler György tanárt, akivel 1930-ban házasodtak össze.

Először Triesztben telepedtek le, mert György itt kapott matematika tanári állást egy rendkívül haladó szellemű iskolában, a Keleti-tengeri Kollégiumban. A bentlakásos gimnáziumban a gyerekeknek saját önkormányzatuk volt, amivel a tanárok és az intézmény vezetői majdnem mindenről egyeztettek. A diákok csoportokra voltak osztva, és minden csoportnak volt egy „mamája” és egy „papája”, akikhez a gyerekek

személyes gondjaikkal fordulhattak. Az iskolában nem volt kötött tanrend, így György megengedhette magának, hogy az év túlnyomó részében egyetlen tételt taníttson a diákjainak. Ennek az egy tételnek a segítségével megtanította őket gondolkodni, érteni és érdeklődni, így a diákok az év utolsó két hónapjában könnyedén elsajátították az összes többi anyagot is.

Pikler Emmi

Emmi 1935-ben honosította diplomáját, és innentől a háború végéig Budapesten dolgozott gyermekorvosként. Pionír gyermekgyógyászati és nevelési elveit először kétkedve fogadták - eredményeit látva azonban egyre inkább elismerték szakmai körökben. Élete azonban ezt követően sem volt könnyű. Emminek az egyre erősödő zsidóüldözések mellett azzal is meg kellett küzdenie, hogy kommunista férjét 1936-

ban bebörtönözték, és csak a felszabadulás után engedték szabadon. Lányukat, Annát (1931-) emiatt közel tíz évig a férje nélkül volt kénytelen nevelni.

1945-ben György (aki később Péterre magyarosította a vezetéknevét) megszökött a börtönből és Szegeden kapott magas állást a párttól. Pikler Emmi is Szegedre utazott lányukkal, Annával, ahol bekapcsolódott az ún. Nemzeti Segély munkájába. Ennek keretében olyan gyerekeket fogadtak az élelmiszerhiánnyal küszködő Budapestről, akik „már félig éhen haltak”. Ezek a gyerekek vagy árvák voltak, vagy a szüleik túl szegények voltak ahhoz, hogy elegendő étellel lássák el gyerekeiket. Emmi visszaemlékezései szerint sokan jární sem tudtak, annyira le voltak már gyengülve, amikor hozzájuk kerültek. A legtöbb ott dolgozó azonban nem értett a gyerekekhez, ezért Emmi néhány kollégájával együtt (Halász Jenny, Eisler Irén) tanítani kezdett néhány helyi parasztlányt, abban bízva, hogy később úgyis szükség lesz képzett kisgyermekgondozókra, óvodapedagógusokra stb.

1946-ban Emmi - részben a Szegeden kitanított lányokra támaszkodva - létrehozta a Lóczy utcai gyermekotthont, ahol rászoruló gyerekeket neveltek Pikler különleges elvei szerint. Pikler Emminek és kollégáinak az volt a célja, hogy az árvák és a gondozók közötti különleges viszony és a gyerekeknek nyújtott nagy fokú szabadság

kettősével elérjék, hogy

„[...] a ránk bízott csecsemőkből testi-lelkiileg egyaránt ép gyerekeket nevelünk, akik az intézeti nevelés hátrányait nem mutatják.”

Az 1950-ben publikált könyve, mely *A szocializmusban nincsenek árva gyerekek* címmel jelent meg, éppen ezt a módszert és célt igyekezett terjeszteni és népszerűsíteni az országban.

Pikler Emmi gyermekével

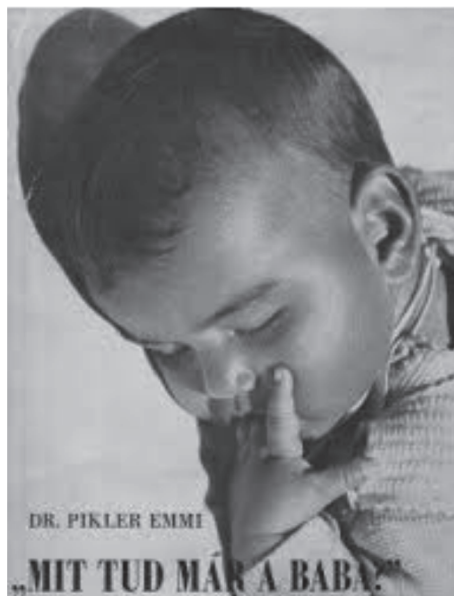
Emmi ugyanakkor szerette volna, ha az ő szemléletével gondozott és nevelt gyerekek fejlődését tudományos módszerekkel is lehetne vizsgálni. Ennek a törekvésnek az eredménye lett az, hogy 1964-ben létrejött az *Egészségügyi Minisztérium Csecsemő- és Kisgyermekgondozási és Nevelési Módszertani Intézete*. Az intézmény és a Pikler-módszer világhírét *Myriam David*, gyermekpszichiáter és *Geneviève Appell*, gyermekpszichológus 1973-as könyve (*A Lóczy - Sajátos gondoskodás - Gondoskodás a csecsemőkről, a kisgyerekekről*) hozta el. A gyermekotthont és az intézetet Emmi vezette 1978-ig. Utolsó éveiben a tudományos munkában még részt vett, de a gyerekekkel közvetlenül már nem foglalkozott. 1984-ben, nyolcvankét éves korában hunyt el Budapesten. Az Intézet 1986-ban vette fel Pikler nevét.

A Pikler-módszer

Emmire - saját elmondása szerint - nagy hatással volt *Clemens von Pirquet*, osztrák gyermekgyógyász és *Salzer* professzor, aki gyermeksebészként dolgozott. Mind a ketten vallották, hogy gyerekek gyógykezelése sokkal könnyebb és eredményesebb, ha megfelelően bánnak velük. A legnagyobb hatást a progresszív nevelési módszerek terén mégis a férje, György gyakorolta rá. Pikler Emmi saját elmondása szerint a lánya születése előtt nagyon sokszor nagyon mereven ragaszkodott az orvosi előírásokhoz. Jól példázta ezt, hogy szülni is úgy indult el Triesztből Bécsbe, hogy kiszámolta, hogy melyik időszakban kellene a szak-könyvek szerint születnie a gyerekének. Egy nappal ez előtt indult el, de azt mondta, hogy „Eszem ágába nem jutott, hogy én [az

utazás] közben is szülhetek.”

Amikor Anna, a lánya elért egy bizonyos kort, akkor Emmi azt mondta a férjének, hogy most már fel kellene ültetni ezt a gyereket, mire a György azt kérdezte, hogy „Minek? Majd föl fog ülni.” Emmi rögtön belátta, hogy igaza van a férjének, majd fel fog ülni magától a gyerek. Anna egyéves korában még csak hason feküdni és megfordulni tudott. Egy házínéni egyszer azt is mondta nekik, hogy „Hát ez nyomorék, ez a gyerek.”, de ők nem voltak türelmetlenek, hiszen „Anna nagyon vidám volt, jókedvű és nagyon sokat mozgott, [csak] esze ágában se volt felülni.” Végül persze felült, sőt felállt, és járni is megtanult, bár sokkal később, mint a kortársai. Emmi látta, hogy Anna boldog volt azzal, hogy önállóan és a saját üteme szerint tudta elsajátítani a komplexebb mozgások mikéntjét.

A Pikler-szemléletnek éppen ez a lényege. A szülő vagy más gondviselő felnőtől szeretetteljes figyelmet, érzelmi és fizikai biztonságot kap. Ugyanakkor ezen túlmenően a lehető leginkább hagyják, hogy a gyerek a saját ütemében fedezze fel a világot és benne saját magát, azáltal, hogy maga tapasztalja meg a környezetét.

„Minél több cselekvésre van alkalma, annál jobban tudja megítélni saját cselekedeteinek következményeit, annál jobban tud tervezni, tudja megérteni, hogy mi az, amire képes [...]”

Emmi arra biztatta gyermekorvosként a szülőket, majd a gyermekotthon vezetőjeként az alkalmazottait, hogy a lehető leginkább engedjék egyedül játszani és kísérletezni a gyerekeket, hogy a kellő autonómiának köszönhetően ki tudjanak bontakozni a maguk teljességében. A Pikler-szemlélet azt is fontosnak tartja, hogy a

gyerekek már egészen kis koruktól a lehető legtöbb időt töltsék a szabadban.

Tardos Anna

Emmi szilárdan hitt abban, hogy „Egészen másfajta tudásra tesz szert az a gyerek, aki önálló kísérletek révén jut el valamihez, mint az, aki készen kapja a megoldást.” Pikler a kutatásai során arra jutott, hogy a nagyobb autonómiát, teret engedő nevelésben részesülő kisgyerekek a fejlődésük későbbi szakaszaiban is sokkal nyugodtabbak és kiegyensúlyozottabbak voltak.

Napjainkban - A Pikler-szemlélet a világban

A Pikler Intézetet 2011-es megszűnéséig Emmi lánya, *Tardos Anna* vezette. Napjainkban működik a *Nemzetközi Pikler Emmi Közalapítvány* fenntartásában a *Lóczy Lajos* utcában egy *Pikler Ház*, amely magába foglal egy pedagógiai műhelyt és a *Pikler Emmi Bölcsődét*. A *Lóczy Alapítvány a Gyermekéért* pedig szakemberek továbbképzését végzi magyar, spanyol, angol, francia nyelven, valamint kisgyermekes szülőknek nyújt lehetőséget tanácsadásra, konzultációkra.

A Pikler-ház a Lóczy utcában

Napjainkban a világ számos országában működnek *Pikler Társaságok*, melyek Emmi szemléletét vallják, oktatják, népszerűsítik. Ilyen például a *Pikler-Lóczy USA*, melynek mottója „Well-being for the Children of the World. - Peace begins with babies.” Magyarul:

Jólétet a világ gyermekeinek. - A béke a babákkal kezdődik.

Őri Ádám

(Forrás: kibic.hu)

A legsikeresebb magyar író, akit megfosztottak állampolgárságától

1936-ban *Földes Jolán* megnyerte a londoni *Pinker* irodalmi ügynökség nemzetközi regény pályázatát. Regényét, *A halászó macska uccáját* 13 nyelvre fordították le és több millió példányban adták el. A hatalmas nemzetközi siker ellenére a magyar irodalmi életbe nem sikerült berobbannia. Művét, amit mindenhol a világon nagyra tartottak, a hazai kritikusok „bájós női kísérletnek” csúfolták, ami csak a „sors szeszélye folytán lett híres”.

A halászó macska uccája - a regény, ami világsikert hozott Földes Jolánnak - nem könnyű témát feszeget. Egy magyar emigráns család életét követi végig, akik *Párizsba* költözve szembesülnek azzal a sok-sok problémával, ami a külföldi létel együtt jár. A közel százéves regényben csupa olyan élethelyzetet olvashatunk, ami manapság is sok-sok külföldre költözőnek lehet ismerős. A hontalanság érzése, ami örökké izzik a szülők lelkében. A gyerekek rugalmassága, akik meglepően hamar beilleszkednek az új hazájukba, és haza se akarnak többé menni.

A vágy a hazatérésre - és a kegyetlen ráébredés, hogy az már soha nem lesz olyan jó, mint ahogyan azt az ember elképzeli. A fájdalom, hogy a helyiek szinte ember számba sem veszik az idegeneket, kihasználják tapasztalatlanságukat és nyelvtudásuk hiányát. A meglepetés, hogy egy jó szaktudással rendelkező mesterembernek mennyivel könnyebb munkát találnia és biztos jövedelemre szert tennie még nyelvtudás nélkül is, mint egy franciául ugyan folyékonyan beszélő értelmiséginek.

A regényben a migráns lét minden máig jól ismert szereplője megjelenik. A lelkes szélhámosok, a depresszióba süllyedő nosztalgizálók, a praktikus gondolkodású talpraesettek. Olyanok, akik megtalálják a helyük az új országban - és olyanok is, akiknek mindig idegen marad. A szerelem pedig, amiről azt gondolná az ember, hogy mindent legyőz, egyáltalán nem tünteti el a kulturális különbségeket.

Nehéz családi háttér

A könyv elképesztő realitása nem a véletlen műve. Valós élményekből építkezik. Földes Jolán érettségi után két évet töltött Párizsban, ahol *Rue du Chat qui Pêche*, vagyis a Halászó macska utcájában lévő kis panzióban bérelt szobát. A fantáziadús utcanévről már akkor is azt gondolta, hogy regénybe illik, és lelkesedését csak növelte,

hogy valóban fantasztikus karakterekkel hozta össze a sors.

Az orosz bankár, a spanyol anarchista, a litván tanár, a görög kereskedő és az olasz herceg mellett ő volt a magyar egyetemi hallgató - aki a tanulás mellett egy gyárban is dolgozott. Nem azért tanult ugyanis külföldön, mert szülei gazdagok voltak - hanem azért, mert zsidó származása miatt nem juthatott be a pesti bölcsészkarra, és a külföldi tanulás volt az egyetlen módja annak, hogy továbbtanulhasson. Gyógyszerész édesapja, *Friendländerről* magyarosította a nevét Földesre, amikor lánya kisiskolás volt. A változásról nem illett beszélni. Ahogyan arról sem, miért az apai nagyszülők nevelik. Csak tízévesen tudta meg, hogy édesanyja nem betegségben halt meg, hanem öngyilkos lett. Nem sokkal később imádott kishúgát is el kellett temetni. A nagyszülők a sok gyász, titok, nélkülözés közepette magukba zárkoztak és csak nehezen tudták kimutatni érzelmeiket.

Ők is gyászoltak. Nemcsak menyüket és unokájukat, de régi életüket is, amit fel kellett adniuk, hogy fiúk segítségére legyenek. Miatta költöztek *Kenderesre*, majd később *Kassára*, míg végül a kis család *Budapest*en kötött ki. Hivatalosan azért, hogy az okos kislánynak több lehetősége legyen tanulni. De valójában az apa volt az, aki vágyott a pezsgő fővárosi életre - és arra a sok lehetőségre, amivel ez járt. A naiv férfi kétes ügyletekbe keveredett, vagyonát többször is elveszítette, jó hírével együtt.

Párizs után Egyiptom

Lánya, Földes Jolán az irodalomban talált menedéket. Versek és novellákat írt, amelyek meg is jelentek, interjú készített *Babits Mihállyal*, ám végül *Bécsben* iratkozott be egyetemre, majd egy év után továbbment a *Sorbonne-ra*. Hogy meg tudjon élni, hajnalban egy fonalüzemben dolgozott, esténként pedig egy kereskedő megbízásából szerződéseket fordított.

Közben pedig figyelt, ismerkedett, barátkozott - és elkezdte feljegyezni szomszédai meséit, történeteit. Ezekből a jegyzetkből született később *A halászó macska uccája*. Két boldog év után azonban apja betegsége miatt hazahívta a családot. Az egyetemet soha nem tudta befejezni. Budapesti gépirónő lett belőle, de nem akárhogyan. *A Nyugat* című folyóiratnál.

Pár hónap után vette a bátorságot, és bekopogott Babits irodájába (aki nem ismerte

fel a lányt, aki öt évvel korábban interjú készített vele) és elé tette a versét. Megjelent. Bár költő nem lett belőle - de titkárnői fizetését ezután újságírással egészítette ki. Közben férjhez ment, majd néhány hónap után férje hűtlensége miatt elvált. Miután édesapja meghalt, kiderült, hogy a család anyagi helyzete nagyon ingatag. Így aztán elment *Egyiptomba*, és a nagykövetségen helyezkedett el, mint titkárnő. Nem csak Földes Jolán járt így: magyar írók, akik külföldön lettek híresek. Keresete nagy részét hazaküldte nagyanyja számára. Három évet töltött a piramisok földjén, és csak akkor ment haza, amikor táviratot kapott, hogy nagyanyja állapota súlyosabbá vált. Hogy mellette lehessen az utolsó időkben, Pesten vállalt munkát.

Földes Jolán

A 20. század legnagyobb irodalmi pályázata

A több nyelven beszélő, művelt, világlátott fiatal lányt kezdetben örömmel fogadta a magyar kulturális élet, hiszen annyit mindent tudott mesélni. Párizsi életéről, egyiptomi élményeiről írt cikkeket, de írt verseket is, és előadásokat tartott arról, hogy vajon alacsonyabb rendűek-e a nők, mint a férfiak.

Deje legnagyobb részében azonban fordított, mert abban volt a legtöbb pénz. Elképesztő sebességgel dolgozott, napi 10-12 órán át ült az írógépe mellett, és három hetente adott le egy új könyvet. Közben a szerelem is újra rátalált, egy kolléga személyében.

Kelemen Kálmán újságíróval békésen

éltek - csak az árnyékolta be boldogságuk, hogy soha nem született saját gyermekük. Ebben az időben írta meg első regényét, amelyben halott édesanyjának állított emléket. A *Mária jól érett* a halott édesanya szerelme és lánya közti romantikus kapcsolatról szól, és a tabudöntőgető, merész téma elnyerte a kritikusok tetszését.

1932-ben a regény *Mikszáth Kálmán* díjat kapott. Ezen felbátorodva jelentkezett Földes Jolán a következő regény pályázatra is, egy olyan témával, ami régóta formálódott benne. 1936-ban az angol *Pinker* kiadó nemzetközi pályázatot írt ki, hogy megtalálja *Európa* legjobb kortárs íróját és regényét. Tizennégy ország kiadóit bízta meg a feladattal, hogy jelíges pályázatot írjanak ki, és küldjék el *Londonba* a győztes pályaművet. A főnyeremény elképesztő nagy összeg volt: 4000 font (az éves átlagfizetés akkoriban *Angliában* 150 font volt). Ehhez jött hozzá a jogdíj a külföldi eladások után, azzal az ígérettel, hogy a győztes művét lefordítják 13 nyelvre, és a versenyben részt vevő mind a 14 országban megjelenik. A *Warner Bros* pedig 15 ezer dollárt ígért a győztes regény filmes jogaiért. Ez volt a 20. század legnagyobb irodalmi pályázata, amire *Európa* szerte több ezer pályamű érkezett.

A legismertebb magyar író

Magyarországon az Athenaeum Kiadó vállalta a verseny megszervezését. Ám amikor kiírták a pályázatot, Földes Jolán fejében még csak a regény címe volt meg: A halászó macska uccája. Rekordidő alatt, három hónap alatt írta meg a művet, és amikor beadta, a *Nansen-passzus* jelíget választotta. Egy hónap múlva derült ki, a 208 magyar nyelvű pályamű közül az övé lett a nyertes. (A második *Passuth László Eurasia* című műve lett.)

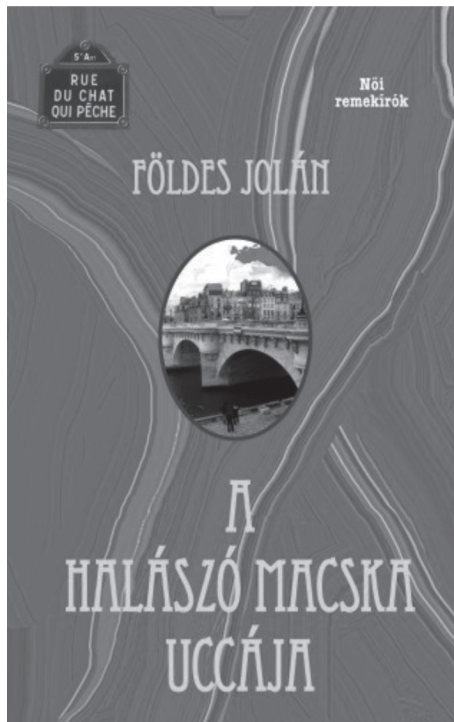
Regényét repülővel küldték még aznap Bécsbe, hogy az ott nyaraló fordító, *Jacobi Erzsébet* időben elkészülhessen. Önmagában már a magyar győzelem is óriási dicsőségnek számított. Újságcikkek tucatjai jelentek meg az ifjú írónőről, és regényéről. A felhajtás pedig még nagyobb lett, amikor fél év múlva kiderült, hogy ő nyerte meg a nemzetközi verseny fődíját is. Földes Jolán egyszeriben nemzetközi sztár lett, aki az utcán nem mehetett végig anélkül, hogy autogramot ne kértek volna tőle. Regénye pedig, A halászó macska uccája az eljövendő hónapokban egymillió (!) példányban kelt el.

A nyeremény része volt egy világkörüli út is, aminek az volt a célja, hogy felolvasóesteken, beszélgetéseken reklámozza a könyvet. Az eljövendő egy évben ezért Földes

Jolán végigjárta *Európa* összes nagyvárosát és *Indiát* is, mindezt havi ötezer pengő fizetésért. A legjobb reklámot azonban az jelentette a könyv számára, amikor *Eleanor Roosevelt*, az amerikai elnök felesége megírta egy újságcikkben, hogy imádja a könyvet, és kétszer is olvasta, majd *Franciaországban* kötelező olvasmánnyá tették. A hírnév és a pénz azonban sok ellenséget szerzett neki, és a magyar írók többsége soha nem bocsátotta meg a Nyugat egykori kis titkárnőjének, hogy sikeresebb és gazdagabb lett náluk.

Kiutálták a hazájából

Furcsa azt látni, hogy minden idők leg híresebb magyar regényét, amit külföldön minden kritikus dicsért annak mélységért, érett karakterbrázolásáért, kifinomult stílusáért, azt a hazai kritikusok milyen kegyetlenül lehúzták. Egyszerű, könnyed limonádénak tekintették, afféle nyári szórakozásnak, könnyed, felületes regénykének. Persze nem Földes Jolán volt az egyetlen nő, aki így járt ekkoriban. *Kosáryné Réz Lola*, *Tormay Cécile*, *Lux Terka*, *Lesznai Anna* mind ugyanebben a cipőben jártak.

Nem kerültek be az irodalmi kánonba, kimaradtak a tankönyvekből, a korszakot bemutató összefoglalásokból, a szöveggyűjteményekből. De az, hogy mindez megtörtént *Magyarország* legsikeresebb írójával, akit az egész világ ismert, mégiscsak nehezen magyarázható. Persze azért megpróbálták. Azt mondták rá, hogy regényének nincs igazi értéke. „Irodalmi piszoknak”, „ravasz iparmosmunkának” mi-

nősítették írását, és a második világháború közeledtével egyre hangosabbak lettek a szerző zsidó származására utaló rasszista kritikák is. Földes Jolán és férje ezért úgy gondolták, biztonságosabb, ha átköltöznek *Londonba*.

1938-ban, 36 évesen Földes Jolán újra emigráns lett. Ismét egy új országban kellett új barátokat, új kapcsolatokat kialakítani - de most már nem kellett mindent teljesen előlről kezdenie. A pénz, a hírnév sok dolgot könnyebbé tett számára. A háború kitörése után ennek köszönhette azt is, hogy mint ellenséges állam polgárát nem telepítették a többi magyarral együtt a *Man-szigetre*. Ő pedig mindent megtett, hogy külföldről is honfitársait segítse.

1942-ben a *Nagy-Britanniai Magyarok Egyesületének* bizottsági tagja lett és segítette elindítani *Londonban* a *Magyar Szabad Egyetemet*. A londoni *Pen Club* kezdeményezésére segítette pénzt gyűjteni a Magyarországról elmenekült írók megsegítésére, és tagja lett több olyan külföldi magyarok által alapított szervezetnek, amely a demokratikus *Magyarország* ügyét támogatta. Ennek következményeként azonban 1942-ben megfosztották magyar állampolgárságától és könyveit bezűzatták. Soha többé nem írt magyarul, és hiába hívták később, nem tért vissza *Magyarországra* sem.

Élete végéig magyar maradt

Honfitársait azonban továbbra is segítette. A háború után a *Magyar Segélybizottság* vezetőségének tagjaként segítette pénzt gyűjteni egy 35 ezer font értékű gyógyszeresomagra, és 1956-ban is segítette az *Angliába* érkezett menekülteket.

Művei ezután angolul jelentek meg, *Yolanda Foldes* vagy *Yolanda Clarent* név alatt. 1945-ben megjelent *Golden Earrings* avagy *Arany fülbevaló* című regényét, ami a magyarországi cigányok életéről szól, megfilmesítette a *Paramount* filmvállalat, *Marlene Dietrich* főszereplésével. 1947-ben pedig a *Make You a Fine Wife* (*Jó feleséggé válni*) című regényét is filmre vitték. Könyvei világszerte népszerűek maradtak. *Franciaországban*, *Belgiumban* és *Hollandiában* is kiadták.

Itthon azonban a nevét nem említették többé, annak ellenére, hogy A halászó macska uccája a 20. század egyik legnagyobb irodalmi sikere volt. A szerző 1963-ban halt meg *Londonban*, *tüdőrákban*. Életéről *Décsi Ibolya* írt könyvet: *Én, Földes Jolán és a halászó macska uccája* címmel, 2023-ban.

Fodor Marcsi

(Forrás: noklapja.hu)

Egyenlőtlen ségek, egyenetlenségek... gaztettek

A 2023. október 7-i arab-Hamasz brutálisan gyalázatos, kegyetlen gyilkosságokat és túszrablásokat (még az arab terrorakció közben életüket vesztett civilek, katonák élettelen testeit is magukkal hurcolva) követő izraeli reagálásokat különböző reakciókat váltottak ki szerte a világon. A legszélsőségesebb megnyilvánulások persze ismét az *Izraelt* zsigerből gyűlölő fanatikuskok részéről hallatszottak. Emellett felerősödtek az antiszemitizmus ostobaságai által befolyásoltan irányított vélemények, megnyilvánulások.

Az előzőekben vázoltak talán nem uralják a többséget, de azért sokakat befolyásolnak a világon; nem csupán az iszlámhívő közösségek, országok „kiváltságaként”. *Európában*, de az óceánon túl is. Zavaros, megérthetetlen hevülettől vezérelve átgondolatlanul, de leginkább a polgári időszámítás szerinti immár több mint kettőezer éve viruló-létező, téves-torz téveszméktől (egészen pontosan, konkrét és észszerű gondolatok, ismeretek nélkül) vezérelten. Sok esetben rombolással végződött ún. tiltakozások voltak az utcákon, ahol a történekről pontos tudás hiányában a közterületet rabul ejtő, valódi jelentését nem ismerve, bizarr módon a „folyótól a tengerig!” mondatot ordító, arab zászlót lengetők megbénítani igyekeztek a megszokott napi rutint folytatókat. A valós történet hátteréről mit sem tudók megzavarták az egyetemi kampuszokon az oktatási intézmények normális működését, a tanulni-vizsgázni szándékozók akadályozva, esetenként a zsidó hallgatók bántalmazására vették.

Ezen akciók a nagyvilági politikai viszonyokra talán alig érzékelhető hatást gyakoroltak, ám az antiszemitizmus felerősödését mégis megvalósították. Ennél is nagyobb baj, hogy a hírfolyamból értesülőket inkorrekt módon befolyásolni igyekvő „sajtó” egy része a tényektől teljesen eltávolodva, saját szájízük szerint erőteljesen torzítva (gyakran vissza nem riadva a hazugságoktól) „mutatja be” az októberi gyilkosokat a jövőre nézve megakadályozni szándékozó izraeli reakciót. A válaszcsoportok következtében épületek tűnnek el, semmisülnek meg, melynek következményeként időnként ártatlan(?) arabok is áldozatul esnek. A hírgyártók igyekeznek olvasottságuk, nézettségük növelése (felturbózása) érdekében az erre fogékonyak számára minél rettenetesebbnek, minél véresebbnek ható „tudósításokat”, felvételeket közzétenni. Arról mélyen hallgatnak, hogy az áldozatok száma számottevően keves-

ebb lehetne, ha az ENSZ által is arab terror-szervezetnek minősített organizáció (Hamasz) egységei nem vegyülnének a civil lakosság közé - alkalmanként az arabokat támogató UNRWA tagjaiként -, a kórházakba, iskolákba, lakóházakba, mecsetekbe, hogy alattomban rakétákkal, páncéltörő és más komoly fegyverekkel támadja az IDF alakulatait. Megkétszerezve ugyan, de ezt még a világszervezet és a nem éppen Izrael-barát főtítókára is elismerte, mivel nem tehetek mást a számukra bemutatott konkrét információkat-bizonyítékokat követően. Arról azonban már nem beszéltek (idővel azért kényszerűen ismét halkan beismerték), hogy a terrorszervezet immár több, mint 17.000 tagját iktatták ki a harcok közben, s korábban ezen terroristákat is az ártatlan áldozatok közé számították, így igyekeztek illusztrálni a súlyos arablakossági veszteséget.

Az *Al-Dzsazira* arab hírtelevízió funkciójától drasztikusan eltérve még hírszerzési tevékenységet is folytatott az IDF-fel szemben: csapatmozgásokról, azok irányáról, a bevetésre váró fegyverekről adott át konkrét információkat az arab terrorszervezet számára. Ennek következményeként természetesen Izrael Állam területén megtiltották működését. E tv-társaság nem éppen független tevékenységéhez hasonlóan más „sajtótermékek” is erősen eltúlozott, torzított, de nyugodtan állítható, hogy meghamisított „információkkal” jelentősen negatív irányba befolyásolták, egészen pontosan heccelték a világközvéleményt.

Egy ilyen eset volt, mikor az Izraelből elrabortáltak, túszul ejtettek egy Hamasz-elkötelezett arab orvos házaspár lakásában tartották fogva (a férfi egyébként imám is volt, fia a *Palestine Chronicle* tudósítója), természetesen a Hamasz-fegyverek őrületével együttműködve, azok közreműködésével.

Izraeli hírszerzési információk alapján ezt a házat és a közelben található, egy a *Nova* zenei fesztivál nézői közül elragadott, szintén túszul ejtett lány fogva tartási helyét szinte egyszerre megtámadó túszmentő

IDF-egység akciójának következtében nem csupán a rabul ejtettek őrzését ellátó terroristák, de az orvosházaspár és családtagjai (ám különös módon a gyerekek nem!), a közelben tartózkodó más arabok is meghaltak. Ezen eseményről hírt adó, magát palesztinnak nevező „médiá” úgy tálalta az akciót, melyet átvettek más „hírszolgáltatók” is, hogy ártatlan civil áldozatokról szólt a tudósítás. A Hamasz-terroristákról és a túszok „őrzésének” helyet biztosítókról egy szót sem ejtettek, mint ahogy arról sem szóltak, hogy a „civilnek” mondott lakosság a környező házakból és rejtékhelyekről komoly összetűzet zúdított a mentőakció résztvevőire, meggyilkolva egy fiatal izraeli katonát.

Az egyenlőtlen ség további fokozása, hogy az arab terrorszervezetek, azaz a Hamasz, a *Hezbollah*, az *Irán* által szintén támogatott, pénzelt jemeni lázadókként megismert fegyveresek gyilkosságaival, rakéta támadásaival szemben mintha elnézőek lennének a jelen helyzetben outsider országok. Ám, ha a terrorszervezet izraeli emberek meggyilkolását kitervelő-megszervező vezetőit aktív-céltzott operatív tevékenység révén kiiktatják, s ezzel megszüntetve-kizárva az újabb emberéleteket veszélyeztető cselekmények lehetőségeit, akkor tiltakoznak, fenyegetőznek, elítélik ezen akciókat. Ezenközben „megfelelnek” arról, hogy a világ más területein halomra ölik a hatalommal szemben véleményt megformálókat (kizuhan az épület ablakán, oly szerencsétlenül esik el a lépcsőn, hogy belehal sérüléseibe; belefutad olyan folyóba, melyet szélessége miatt soha senki meg sem kísérelt, nem akart átúszni; megmérgezik), vagy különleges szituációként aposztrofált véres háborúval emberek tízezreit pusztítják el, teszik tönkre az infrastruktúrát, településeiket lakhatatlanná bombázzák.

Az biztos, hogy a gyilkolásra szakosodott arabterrorista vezéreknek van esélyük az áhított paradicsomba jutásra. Gondoljunk csak a legutóbbi hónapokban kiiktatott terrorista vezérekre: *Fuad Shukr*, *Iszmail Haniye*, a Hamasz gázai helyi parancsnokai, a *Hezbollah* egyik libanoni parancsnoka, valamint *Mohammed Deif*, a Hamasz katonai szárnyának, az *Izz ad-Din al-Kaszszam* brigádok főparancsnoka, az október 7-i terrortámadás parancsnoka, *Abdullah Khattab* (a *Palesztin Iszlám Dzsihad Dél-Deir al-Balach Abu al-Balach* zászlóalj parancsnoka), *Hatem Abu al-Dzsaidj* (a *Palesztin Iszlám Dzsihad Észak-Deir al-Balach* zászlóalj parancsnoka), *Ahmed Fawzi*

Nasszer Muhammed Wadija (a Daradz-Tuffah zászlóalj Nukba századának parancsnoka), és további, alacsonyabb beosztású terrorista vezetők.

Ha visszaemlékezünk az 1972-es müncheni olimpia izraeli sportolókat megölő arab terroristáira, teljesen nyilvánvaló, hogy a gyalázatos gyilkosságok nem maradtak maradnak válasz nélkül. Rövidebb-hosszabb idő múlva, de utolérte-utoléri őket végzetük. Volt olyan köztük, akire ugyan közel tíz év múlva sikerült rátalálni, ám végül ő is követte társait.

Az arab terroristák számára ismeretlen fogalom a hála. Jahja Szinwar életét korábban éppen az általa gyűlölt zsidók (orvo-

sok) mentették meg, mikor súlyos, daganatos (rák)betegségéből komoly műtétet követően felgyógyították annak ellenére, hogy éppen megérdemelt börtönbüntetését töltötte terrorcselekmények szervezése-elkövetése miatt, majd Szinwar később fogolycsere révén szabadult.

És végül, ami az egyenlőtlenség egyik nagyonis fontos, ha nem az egyik legfontosabb eleme. Az arab terroristák a zsidógyűlölettel feltüzelve követik el gyalázatos, kíméletlen cselekményeiket. Embertelen, szégyenletes tetteiket felülmúlva legutóbb az arabok által *Rafahban*, mélyen a föld alá kiépített alagútban hat, néhány nappal később további három izraeli túszt kímélet-

lenül megfosztották életüktől..., valamennyiüket kivégzés szerűen fejbe lötték közel ahhoz a területhez, ahol a nemsokkal korábbi napokban az IDF erői kiszabadítottak egy beduin izraeli foglyot. Míg az arab fogvatartókat csupán az értelmetlen, kíméletlen gyilkolási vágy ösztönzi (számukra parancs az IDF közeledtekor a túsok elpusztítása), brutalitásukkal szemben, mint eddig mindig, a túsok kimentése, még a már biztosan nem élők testének, földi maradványainak hazahozatala is a legfontosabb feladat... még azon az áron is, hogy sok izraeli katona adja az életét ennek sikeréért.

Porosz Péter

Babar

Ma is felkelt a Nap, örülünk a fényének és annak, hogy ez a szeptemberi már kevésbé melegít, mint az augusztusi. Most már nemcsak tudjuk, de el is hisszük, hogy eljön majd az ősz, amikor fel lehet majd tekerni biciklin a jeruzsálemi dombokra nap közben, és futni is lehet napszállta előtt napszúrás nélkül. A jeruzsálemi szeptemberben nappal is fűdögöl valami szél, és este úgy lehül a levegő, hogy inkább bemegyek az erkélyről a nappaliba az esti teámat meginni.

Mióta *Nadav* nem alszik délutánonként az oviban, arany életünk van. *Nadav* este kilenckor már álmos, lefekszik az ágyra, amíg *Babarról* és *Celesztináról* olvasok neki, aztán a mese végén megkér, hogy fejből is meséljek neki, jöhet a *Misi Mókus* zanzásítva. Ezután én is elálmosodom annyira, hogy *Rafinak* már csak egy rövid fejezetet olvasok az egeres *Stiltonból*, amit valamiért szeret, én viszont ki nem állhatok. Napról napra nő mindkettejük magyar szókinése, mint muskátlin a virág, csak le ne száradjon, ha én nem tudom majd locsolni.

Eljátszom a gondolattal, hogy mi lenne, ha elköltöznénk *Magyarországra*, mint annyian az elmúlt évben, hogy megizmósodjon a gyerekek magyarja, és az izraeli túlélésre hangolt idegrendszerük is megpihenjen kicsit. Milyen volna békében elaludni este és reggel békében kelni? Milyen volna olyan országban élni, amelynek nem tenger mossa a partját? Ahol szeptember elsején nemcsak a hat és nyolc, de a tizennégy évesek is elkezdhetik a tanévet, mert nincsen sztrájk az ország összes gimnáziumában. Milyen volna olyan országban élni, amelyet autóval, busszal vagy vonattal is el lehet hagyni, sőt, akár még kéreppárral is, ha beleváló túrázók vagyunk?

Az izraelieknek marad a repülőtér, mint kuktán a szelep, ha nincsen sztrájk, és nem lőnek délről vagy északról, és a nem izraeli légitársaságok is úgy ítélik meg, hogy biztonságos a repülés. Na, akkor el lehet hagyni az országot, igen, marha sok pénzért, ami ünnepek közeledtével, alatt és közvetlenül után két marhánnyira duzzad, mert ha nagy a kereslet, akkor kaszál az *El-Al* és a többiek, annyit kérnek a jegyért, amennyit nem szégyellnek. Az izraeliek pedig minden pénzt kifizetnek azért, hogy elhagyhassák a háborús zónát, ha csak rövid időre is, épp amíg megveszi a gyerek a farmert a *Mammutban*, és a papa beugrik a thai masszázsszalomba.

Vajon milyen lenne *Budapesten* nem turistának lenni? Egyirányú *Wizz*-jegyet venni a nyári szünetben, és az augusztusi mézeshetek után Pesten maradni, beolvadni a magyarok közé, félve várni a telet, aztán beleszokni az egyre hidegebb nappalokba, novembertől korcsolyázni járnival, a *Sportuszodában* úszni hétköznap délben, amikor üresek a sávok, ötven méter az *Árpád*-híd felé, aztán újabb ötven vissza, és újra me-

gint, anélkül, hogy meg kéne küzdenem a helyért az úszók között, akik nem néznének levegőnek, mint *Jeruzsálemben*, hanem helyet adnának, hogy elférjek mellettük.

És akkor arra ébredsz, hogy a kezed beledög a bilibe, ahogy annak idején a gimiben mondtuk. „*Anahnu nehenim meha-szevel*”, *Dror* szavával, élvezzük a szenvedést, mit lehet ehhez még hozzátenni? Mi izraeliek arra vagyunk kárthatatva, hogy észre se vegyük, ha szenvedünk, végül is a szenvedés a zsidó identitás része, ki jobban, ki kevésbé teszi, de szenvedni kell, amit elfojtani nem is nehéz, különösen, ha csak a fejünkben létezőnk, és nem a testünkben. Na, ezt az akadályt a zsidók aztán könnyen veszik, a nép, amely a fejében hordja az identitását, a testét meg csak arra használja, hogy a fejét elvigye innen oda, onnan ide.

Aztán eltelik még egy nap, hosszabbodnak az árnyak, feltámad a hűsítő szél. *Nadav* este megint azt kéri, hogy *Babar* és a *Télapó* meséjét olvassam fel neki. *Babar* az Elefántok országából *Franciaországba* látogat, hogy a *Télapóval* találkozzon, zavaros történet, de mit tegyünk, aztán egy csehországi hegy gyomrában megtalálja, akit keres. *Télapó* eljön *Babarral* az Elefántok országába, és ajándékokat is hoz, amelyeket a *Télapónak* öltözött *Babar* fog kiosztani a kölcsönputtonyból. Azaz a *Télapó* meg is érkezett az elefántokhoz, és nem is.

Télapó mi vagyunk, csak köntös és puttony kell hozzá, ami felrepít az égbe. Nem lesz könnyű szerezni, de megoldom, és a decembert még megvárom itt az elefántok országában. Saját magam *Télapója* leszek, így talán kibírható lesz ez az év, amíg még élnek elefántok, és az országuk is áll még.

Forbát Dia

(Forrás: izraelinfo.com)

A BUDAI MICVE KLUB októberi programja

Október 2. 18.00 órakor EREV ROS HASANA A VÁROSMAJORI SZABADTÉRI SZÍNPADON.
(szerda) A regisztrációról bővebben a www.frankel.hu honlapon olvashatnak.

Az őszi nagyünnepek imarendje

Október 2. 17.30 Erev Ros Hasana. Gyertyagyújtás: 18.02
(szerda)

Október 3. 09.00 Ros Hasana első napja - 5785
(csütörtök) 18.30 Erev Ros Hasana második napja

Október 4. Ros Hasana második napja
(péntek)

Október 6. Gedalja böjtje (05.14-18.44)
(vasárnap)

Október 11. 18.30 órakor Erev Jom Kipur. Böjt kezdete: 17.45
(péntek)

Október 12. Jom Kipur, böjt vége: 18.46. Hávdálá: 18.46
(szombat)

Október 16. 18.30 Erev Szukot. Gyertyagyújtás: 17.35
(szerda)

Október 17. 10.03 Szukot első napja
(csütörtök) 18.30 Erev Szukot második napja. Gyertyagyújtás: 18.37

Október 18. 10.00 Szukot második napja
(péntek)

Október 23. 07.01 Hosana Raba
(szerda) 18.30 Erev Smini Aceret. gyertyagyújtás: 17.23

Október 24. 10.00 Smini Aceret, mázkir. Hávdálá: 18.25
(csütörtök) 18.30 Erev Szimhát Torá

Október 25. 10.00 Szimhát Torá
(péntek)

Állandó programjaink

Csütörtökönként

18.00 órától FRANKEL BARÁTI KÖR. Csevegés, társasjáték, kártya, sakk. Várjuk új tagok jelentkezését!

Frankel ifjúsági programok

Szombatköszöntő foglalkozás

Minden péntek este 3-8 éveseknek az Istentisztelet ideje alatt. Kis tanulás, sok játék, tánc, gyertyagyújtás, kalács áldás, beszélgetés.

BBYO - a zsidó tinédzserek közössége

Minden szombat este 8-18 éveseknek. Befogadó közösség, új barátok, nemzetközi találkozók, zsidó értékek és hagyományok, táborok, micve projectek, havdala. www.bbyo.hu - linda@bbyo.hu - Insta: @BBYOHUN

Budai Sáfár

A BZSH Budai Körzet és a Frankel Zsinagóga Alapítvány havonta megjelenő kiadványa
Elnök: Tordai Péter • Rabbi: Dr. Verő Tamás • Klubvezető: Arató Judit
Főszerkesztő: Sárosi Viktória (sarosimaci@gmail.com, 06-30-551-2002)
A szerkesztőség címe: 1023 Budapest, Frankel Leó út 49.
Iroda: Sárosi Éva • Irodai órák: hétköznap 7-13 óráig • Telefon: 326-1445
Internet: www.frankel.hu • E-mail: info@frankel.hu
Nyomdai előkészítés: Katisch • Nyomda: Gléda Kft.
Támogató: Frankel Zsinagóga Alapítvány, Dohány utcai Zsinagógáért Alapítvány